

חציית הירדן – יהושע פרקים ג' – ד'

הקדמה: עד כה ראינו את הציווי של ה' ליהושע (בפרק א') ואת החיזוק שהוא מקבל (חזק ואמץ) מה' ומשנים וחצי השבטים. ראינו גם את החיזוק שמקבל יהושע מן המרגלים המספרים לו מה מרגישים הכנענים.

כעת הכל מוכן לכניסה לארץ. והעם מתחיל במסע לכיוון הארץ.

היציאה למסע

(א) וישכם יהושע בבקר ויסעו מהשטים ויבאו עד הירדן הוא וכל בני ישראל וילנו שם טרם יעברו:

(ב) ויהי מקצה שלשת ימים ויעברו השטרים בקרב המחנה:

(ג) ויצו את העם לאמר כראותכם את ארון ברית ה' אלהיכם והכהנים הלויים נשאים אתו ואתם תסעו ממקומכם והלכתם אחריו:

(ד) אך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה במדה אל תקרבו אליו למען אשר תדעו את הדרך אשר תלכו בה כי לא עברתם בדרך מתמול שלשום: ס

כדי לצאת למסע, הולכים בני ישראל בעקבות ארון הברית.

[למרות שלא למדנו על הארון והמשכן, כדאי להסביר כאן מהו ארון הברית משום שהוא עוד יחזור גם בכיבוש יריחו. מן הסתם הילדים שמעו על לוחות הברית שמשה הוריד מהר סיני. את הלוחות הללו שמו בתוך ארון קודש שרק הכהנים יכולים לגעת בו.]. הארון הולך בראש העם ועם ישראל הולך מאחור בעקבותיו.

אבל... מה צריך לקרות לפני שנכנסים לארץ?

נסתכל במפה

איפה העם? איפה ארץ ישראל? מה צריך לעבור על מנת להכנס לארץ? צריך לחצות את

הירדן

איך מעבירים את כל העם את הירדן שהוא נהר זורם כשכל העם צריך לעבור (אנשים,

נשים, ילדים, רכוש, חמורים, גמלים וכו')?

תיאור הנס של מי הירדן

(ז) ויאמר ה' אל יהושע היום הזה אחל גדלך בעיני כל ישראל אשר ידעו כי פאשר הייתי עם משה אהיה עמך:

(ח) ואתה תצוה את הכהנים נשאי ארון הברית לאמר כבאכם עד קצה מי הירדן בירדן

תעמדו: פ

(ט) ויאמר יהושע אל בני ישראל גשו הנה ושמעו את דברי ה' אלהיכם:

(י) ויאמר יהושע בזאת תדעו כי אל חי בקרבכם והורש יורש מפניכם את הכנעני ואת החתי ואת החוי ואת הפרזי ואת הגרגשי והאמרי והיבוסים:

(יא) הנה ארון הברית אדון כל הארץ עבר לפניכם בירדן:

(יב) וְעַתָּה קָחוּ לָכֶם שְׁנֵי עֶשֶׂר אִישׁ מִשְׁבְּטֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְשֹׁבֵט:
 (יג) וְהָיָה כְּנֹחַ כְּפֹת רִגְלֵי הַכֹּהֲנִים נִשְׂאֵי אָרוֹן ה' אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ בְּמֵי הַיַּרְדֵּן מִי הַיַּרְדֵּן יִכְרֹתוּן הַמַּיִם הַיַּרְדִּים מִלְמַעְלָה וַיַּעֲמְדוּ גַד אֶחָד:
 (יד) וַיְהִי בְּנִסְעַת הָעָם מֵאֶהְלִיָּהֶם לַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן וְהַכֹּהֲנִים נִשְׂאֵי הָאָרוֹן הַבְּרִית לִפְנֵי הָעָם:
 (טו) וַיִּכְבּוּא נִשְׂאֵי הָאָרוֹן עַד הַיַּרְדֵּן וְרִגְלֵי הַכֹּהֲנִים נִשְׂאֵי הָאָרוֹן נִטְבְּלוּ בַקָּצָה הַמַּיִם וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַל כָּל גְּדֻתָיו כֹּל יְמֵי קִצִּיר:
 (טז) וַיַּעֲמְדוּ הַמַּיִם הַיַּרְדִּים מִלְמַעְלָה קָמוּ גַד אֶחָד הִרְחֵק מְאֹד בָּאָדָם מֵאֲדָם הָעִיר אֲשֶׁר מֵצֵד צָרְתָן וְהַיַּרְדִּים עַל יָם הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תָּמּוּ נִכְרְתוּ וְהָעָם עָבְרוּ נֶגֶד יְרִיחוֹ:
 (יז) וַיַּעֲמְדוּ הַכֹּהֲנִים נִשְׂאֵי הָאָרוֹן בְּרִית ה' בְּחֲרָבָה בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן הַכֵּן וְכָל יִשְׂרָאֵל עֹבְרִים בְּחֲרָבָה עַד אֲשֶׁר תָּמּוּ כָּל הַגּוֹי לַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן:

כדאי להעמיד את הילדים בכתה ולהציג את האירוע.

חלק מן הילדים מייצגים את הכוהנים נושאי הארון, חלק מן הילדים הם עם ישראל שהולך בעקבות הארון, חלק מן הילדים מייצגים את המים היורדים מצפון לדרום וחלק מן הילדים מייצגים את שנים וחצי השבטים שעוברים אחרונים (עליהם נקרא בפרק ד' פסוק י"ב – י"ג, כדאי לקרוא אותם ברצף הנוכחי, משום שבהמשך סדר האירועים עשוי לבלבל את התלמידים). המים יורדים, ואז נכנסים הכוהנים למים והמים מלמעלה נעצרים ומלמטה ממשיכים לרדת ובאמצע נשאר אזור ריק בו יכולים לעבור בני ישראל.

מה זה מזכיר לכם? מה היה צריך לעבור על מנת לצאת ממצרים? את ים סוף. איך עברו את ים סוף?

נקרא כעת את פסוקים ט'–י: (ט) "וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּשּׁוּ הִנֵּה וְשָׁמְעוּ אֶת דְּבָרַי ה' אֱלֹהֵיכֶם: (י) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי אֵל חַי בְּקִרְבְּכֶם וְהוֹרֵשׁ יוֹרֵשׁ מִפְּנִיכֶם אֶת הַכְּנָעַנִי וְאֶת הַחִתִּי וְאֶת הַחַיִּי וְאֶת הַפְּרִזִּי וְאֶת הַגְּרִגִּשִׁי וְהָאֲמֹרִי וְהַיְבוּסִי".
 מה שעומד לקרות כרגע, בחציית הירדן הוא עדות והוכחה לכך שה' לא רק יעביר אותם במים, אלא גם יעזור להם לנצח את עמי הארץ.

עכשיו אפשר לקרוא את פסוק ז' ולהבין אותו: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם הַזֶּה אֶחָל גְּדֹלְךָ בְּעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעוּן כִּי פֶּאֶשֶׁר הָיִיתִי עִם מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ".
 עם ישראל שראה את נס קריעת ים סוף של משה, רואה את נס בקיעת הירדן של יהושע ולכן מאמין שה' איתו כמו שהיה עם משה.
 אבל העם גם מאמין כעת שה' איתו – עם העם, כמו שהיה במדבר.

הזכרון העתידי של המאורע

פרק ד':

(א) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תָּמּוּ כָּל הַגּוֹי לַעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן פ וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:
 (ב) קָחוּ לָכֶם מִן הָעָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר אָנָּשִׁים אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד מִשְׁבְּטֵי:

(ג) וצויו אותם לאמר שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הפהנים הכין שתיים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון אשר תלינו בו הלילה: ס

(ד) ויקרא יהושע אל שנים העשר אשר איש אבני ישראל איש אחד משרטט:

(ה) ויאמר להם יהושע עברו לפני ארון ה' אלהיכם אל תוף הירדן והרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי בני ישראל:

(ו) למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלו בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם:

(ז) ואמרתם להם אשר נכרתו מימי הירדן מפני ארון ברית ה' בעברו בירדן נכרתו מי הירדן והיו האבנים האלה לזכרון לבני ישראל עד עולם:

(ח) ויעשו כן בני ישראל כאשר צוה יהושע וישאו שתי עשרה אבנים מתוך הירדן כאשר דבר ה' אל יהושע למספר שבטי בני ישראל ויעברום עמם אל המלון וינחום שם:

(ט) ושתיים עשרה אבנים הקים יהושע בתוף הירדן תחת מצב רגלי הפהנים נשאי ארון הברית והיו שם עד היום הזה:

(י) והכהנים נשאי הארון עמדים בתוף הירדן עד תם כל הדבר אשר צוה ה' את יהושע לדבר אל העם ככל אשר צוה משה את יהושע וימירו העם ויעברו:

(יא) ויהי כאשר תם כל העם לעבור ויעבר ארון ה' והכהנים לפני העם:

כדאי גם כאן להדגים את האירוע לטובת התלמידים: ישנם אבנים שלוקחים למלון וישנם אבנים שנשארות בירדן, וכל האבנים הללו הן עדות לנס שהתרחש לעם ישראל בכניסה לארץ.

אנחנו שומרים חפצים על מנת לזכור מאורעות משמחים וחשובים – אפשר לבקש מהילדים להביא דוגמאות. כך גם עושה יהושע לעם בכניסה לארץ, הוא רוצה שהעם יזכור את הנס שעשה לו ה' גם בעוד שנים רבות.

לתלמידים חזקים אפשר להשוות את פסוק ו' לפסוקים בשמות "ב בעקבות הפסח (עם תלמידים מתקשים אין מקום להשוות בין מקומות כדי לא ליצור בלבול):

(כה) והיה כי תבאו אל הארץ אשר יתן ה' לכם כאשר דבר ושמרתם את העבדה הזאת:

(כו) והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת לכם:

(כז) ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו:

שימו לב שעל פסוקים "ב – י"ג דיברנו בחלק הקודם, כאשר הדגמנו את מעבר הירדן, לכן אין צורך לקרוא אותם כאן כדי לא ליצור בלבול אצל התלמידים.

סיכום האירוע

(יד) ביום ההוא גדל ה' את יהושע בעיני כל ישראל ויראו אתו כאשר יראו את משה כל ימי חייו: פ

(טו) ויאמר ה' אל יהושע לאמר:

(זט) צוה את הכהנים נשאיי ארון העדות ויעלו מן הירדן:
 (יז) ויצו יהושע את הכהנים לאמר עלו מן הירדן:
 (יח) ויהי כעלות הכהנים נשאיי ארון ברית ה' מתוך הירדן נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה וישבו
 מי הירדן למקומם וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו:
 (יט) והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון ויחנו בגלגל בקצה מזרח יריחו:
 (כ) ואת שתים עשרה האבנים האלה אשר לקחו מן הירדן הקים יהושע בגלגל:
 (כא) ויאמר אל בני ישראל לאמר אשר ישאלון בניכם מחר את אבותם לאמר מה האבנים האלה:
 (כב) והודעתם את בניכם לאמר ביבשה עבר ישראל את הירדן הזה:
 (כג) אשר הוביש ה' אלהיכם את מי הירדן מפניכם עד עברכם כאשר עשה ה' אלהיכם לים סוף אשר
 הוביש מפנינו עד עברנו:
 (כד) למען דעת כל עמי הארץ את יד ה' כי חזקה היא למען יראתם את ה' אלהיכם כל הימים: ס

פסוק חשוב הוא התאריך בו מתרחשת חציית הירדן:

יהושע ד' (יט) והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון ויחנו בגלגל בקצה מזרח יריחו:
 נעזר בכך בהמשך כשנעסוק בפרק ה' בנושא הפסח.

כמה פרטים חשובים:

- המים חוזרים 'כתמול שלשום' – ביטוי שיש לציין אותו שידעו להשתמש בו.
- פסוק יט מציין את התאריך, חשוב להסביר אותו. גם כאן הדברים מתקשרים לחומש שמות 'ראשון הוא לכם לחדשי השנה', שזהו חודש ניסן, צריך להזכיר משום שבפרק הבא נעסוק בפסח שבני ישראל חוגגים, והם צריכים לדעת מתי עברו את הירדן.
- פסוק כג מציין במפורש את ההשוואה בין ים סוף והירדן, לתלמידים חזקים שכבר ראו את ההשוואה אפשר להדגיש זאת שוב, לתלמידים חלשים אפשר להזכיר אך לא לחבר לפסוקים בחומש שמות, כי הדפדוף יהיה קשה להם.
- פסוק כד חשוב משום שהוא מתייחס לשני צדדים ביראת ה'
 - o עמי הארץ שרואים כי יד ה' חזקה
 - o ועם ישראל הלומד לירוא את ה' כל הימים.

אלו הדברים שיהושע אומר לעם אבל בפסוק א' של פרק ה' אנו שומעים גם על התחושות של יושבי הארץ מול הנס הגדול שהתרחש ממש בפתח הארץ שלהם:

(א) ויהי כשמע כל מלכי האמרי אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הכנעני אשר על הים את אשר הוביש ה' את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברם וימס לבבם ולא היה בם עוד רוח מפני בני ישראל:

לסיכום: מה למדנו בפרקים הללו?

המעשה הראשון שעושים ישראל – חוצים את הירדן, כאן נוכל להדגיש גם את האמונה שלהם שהם הולכים לקראת הירדן ומאמינים שיחצו אותו למרות שהוא מלא במים. הנס שמתרחש ומוכיח לעם שה' איתם, וגם שה' עם יהושע ומכאן ואלו העם מאמין ביהושע ומקבל את מנהיגותו כמו שקיבל את משה. המזכרת שלוקחים מן הנס – על מנת שיהיה זכרון לדורות וכמה חשוב לשמר את הזכרון הלאומי שלנו כמו שאנחנו עושים בכל החגים והימים הטובים שלנו.

מטלה לשיעורי בית: כשם שה' מצווה על עם ישראל להקים זכרון למאורע החשוב של חצית הירדן, אפשר להבדיל, לבקש מן הילדים להכין מזכרת מתיאור חצית הירדן, כזו שבתוכה יהיו המרכיבים המשמעותיים שנלמדו בפרק. אפשר שזו תהיה גלויה למשלוח

לחברים או תמונה למזכרת או מיצג פיסית קטן שאפשר לשים בבית בסלון כדי שכולם יראו. כדאי לעשות תערוכה של המיצגים הללו – אנחנו זוכרים את חצית הירדן!